

**Чорноморський національний
університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра історії**

Навчальна дисципліна:

Історія та культура України

Лекція 1. ВСТУП. ПРЕДМЕТ,

ЗАВДАННЯ ТА ФІЛОСОФСЬКО-

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КУРСУ

канд.істор.н., доц. Підберезних І.Є.

Мета заняття:

- поглиблення знань щодо предмету та завдань курсу, проблем генези історії та культури та їх відображення в європейській свідомості, структури, функцій, типології культури;
- засвоєння історико-культурної хронології та її особливостей.

Над чим працюємо:

1. Предмет і завдання курсу «Історія та культура України». Основні концепції історії та культури в ретроспективі, сучасні інтерпретації.
2. Взаємозв'язок культури, природи та цивілізації в історичному контексті.
3. Культура як цілісний компонент: її функції, структура та типологія.
4. Джерела вивчення та чинники становлення української історії та культури.
5. Періодизація та принципи вивчення історії та культури України.

Мудрість віків:

Перше завдання історії – утриматися від брехні, друге – не приховувати правди, третє – не давати ніякого приводу запідозрити себе в пристрасті або в упередженій ворожості.

Цицерон II-I ст. до н.е.

Історія України як

Завдяки історичній пам'яті
людина стає особистістю,
народ – нацією, країна –
державою.

М. Грушевський

М. Грушевський

**Історія України - події на території сучасної
України з моменту початку розселення
там людей і до сьогоднішнього дня.**

Предмет вивчення курсу «Історії України»:
закономірності діяльності українського народу в
політичній, державній, соціально-економічній,
культури сферах з давніх-давен до наших днів.

Мітинг на Софіївській площі

Київ. 1991 рік

**Без знання історії ми повинні визнати себе випадковостями, не знаючи, як
і навіщо ми живемо, як і до чого повинні прагнути.** В.О. Ключевський

Михайло Грушевський
(1866-1934)

***Видатний український
учений-історик. Автор
понад 2 тисяч праць, 10-
томної “ Історії України –
Руси “.***

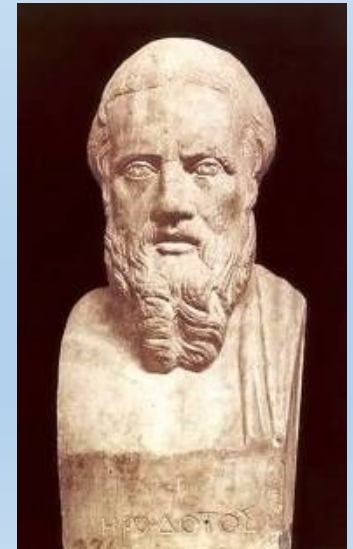
Походження терміну «історія»

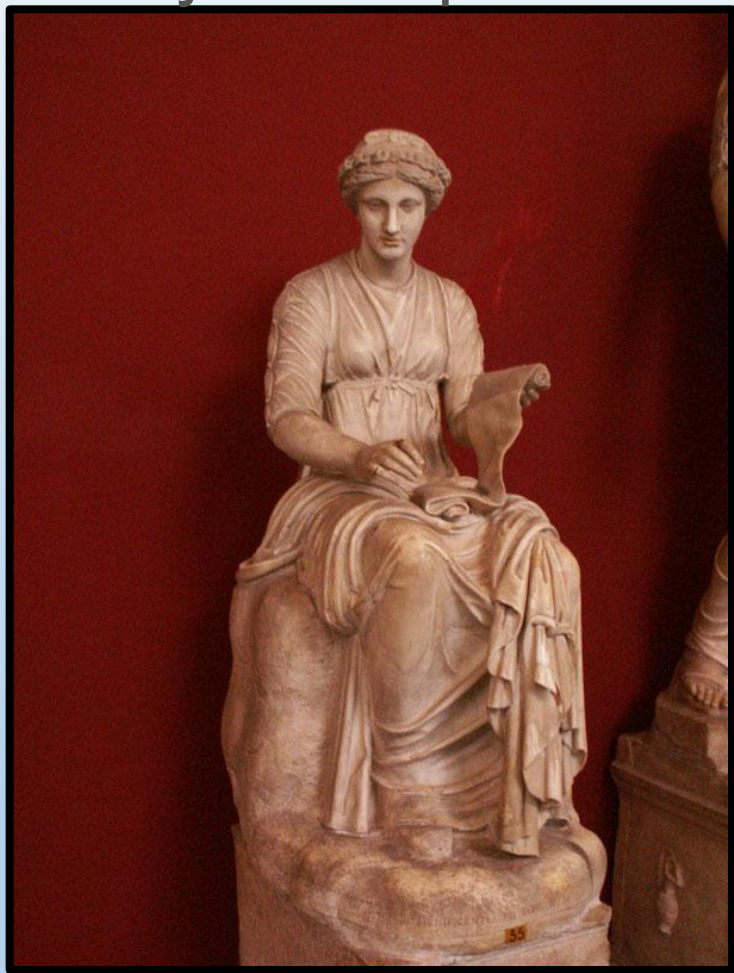
Тривалий час історія розглядалася не як окрема наука, а як частина літератури та мистецтва. Не випадково в грецькій міфології покровителькою історії вважалася одна з муз, яку зображали у вигляді молодої жінки з натхненним обличчям та із сувоєм папірусу або пергаменту в руці. Ім'я музи історії **Кліо** походить від грецького слова «прославляю». І дійсно, перші історичні твори, як правило, прославляли правителів. Проте згодом історики намагалися розібратися в подіях, дати їм пояснення, відповісти на питання: чому відбулося саме так, чим керувалися у своїх діях правителі?

Стародавні греки, які винайшли історію як науку, називали її «наставницею життя». Таким чином, слово «історія» має давньогрецьке походження й перекладається як «дослідження», «оповідь про події». Цим терміном також називають **науку, що вивчає минуле людських спільнот, які заселяли нашу планету від найдавніших часів.**

Давньогрецький історик Геродот, названий «батьком історії». Один з перших географів і вчених-мандрівників. На підставі побаченого на власні очі і почутих розповідей створив перший загальний опис відомого тоді світу, який назвав історією. Його історія складалась із 10-ти книг.

КЛІО- муза історії

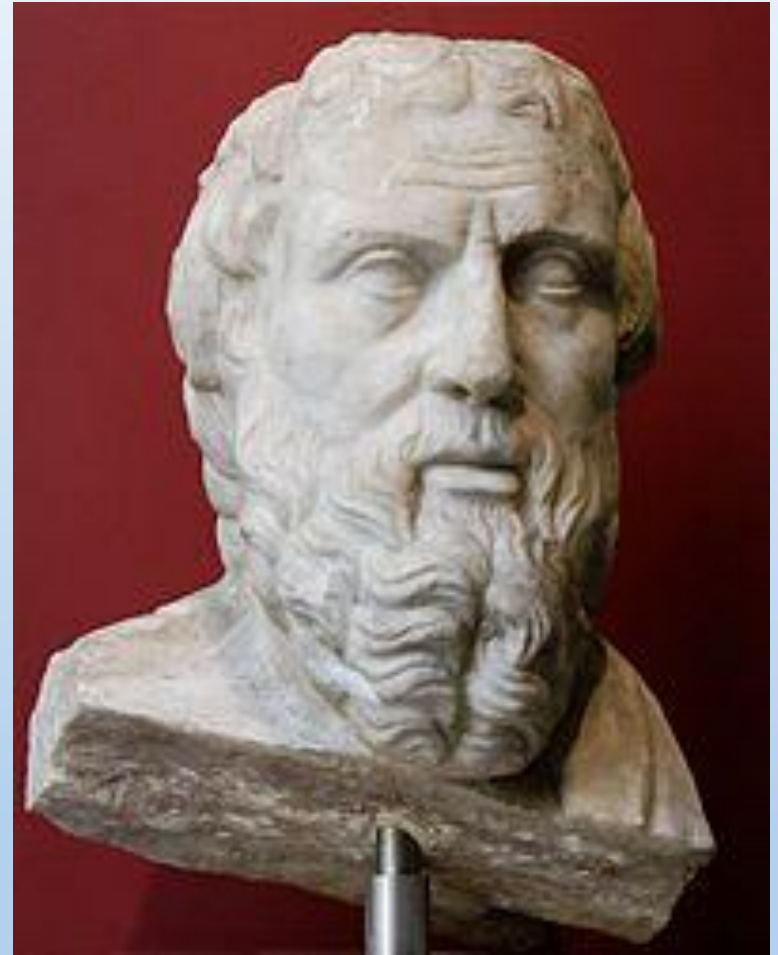
КЛІО- муза історії

Кліо — муза історії, її атрибути — згорток пергаменту або скрижаль (дошка з письменами).

**Першим істориком,
«батьком історії»
вважають грецького
історика Геродота.**

**Історик записував
розповіді учасників
війни, і назвав ці
записи “історіями”.**

Значення Історії як науки

Історія розповідає про події та явища, які мали місце в минулому.

Історія - наука, що займається вивченням законів і закономірностей розвитку людського суспільства, передачею соціального досвіду цієї спільноти.

Історія - наука, що дозволяє моделювати життя на історичних фактах.

Історія дає можливість витягти історичні уроки, навчитися на наявному досвіді і чужих помилках, не здійснюючи своїх.

Історія сприяє вихованню патріотів. Патріотизм - необхідна умова функціонування держави, в якій сформовано здорове суспільство і сприятлива соціальна атмосфера.

Історія сприяє формуванню моральності, почуття свідомості і обов'язків перед суспільством.

В.О. Ключевський: «Кожному народу історія задає двосторонню культурну роботу - над природою країни, в якій йому судилося жити, і над своєю власною природою, над

Україна

В 1991 році на політичній карті світу в результаті розпаду СРСР з'явилося кілька нових держав, серед них - і Україна.

Україна «земля на окраїні», відповідна назва для країни, розташованої на південно-східному кордоні Європи, на порозі Азії, по окраїнах Середземноморського світу, з обох сторін колись важливою кордону між лісом, де ховалися від небезпеки, і відкритим степом.

Україн. Іпатіївський літопис

Назва Україна вперше зустрічається в Іпатіївському літописі в 1187 році, стосовно до Переяслава і Галичини, в смислового значенні «окраїна».

Історія України - складова всесвітньої історії.

Пізнай свій Акрай..., себе, свій рід, свій нарід, свою землю - і ти побачиш свій шлях у життя...

Г. С. Сковорода

Концепції історичного розвитку:

- *Лінійні* - образ історії як незворотної послідовності подій; геометричним аналогом цієї моделі спрямованості історії є *пряма*. *Лінійність* – це послідовність таких подій, які ведуть до певного стану суспільства.
- *Циклічні* - тлумачаться як *послідовність подій, що повторюються* через певні проміжки часу. Для філософії історії характерні циклічні концепції, побудовані за метафорою *кола*, тому часто вживають замість поняття циклу поняття *кругообігу*.

Філософське поняття культури

М.Вебер Культура – це сукупність духовних символів, що не підлягають ніяким утилітарним цілям.

Е.Кассінер Культура є формою розумової діяльності, що спрямована на створення і усвідомлення символічних форм.

Ж.Марітен Основу всього цінного в культурі становить релігія.

К.Леві-Стросс Головним проявом культури є мова, система знаків, комунікація, що може бути перекладена й зрозуміла.

А.Моль Культура – інтелектуальний аспект штучного середовища, що створюється людиною в процесі її життєдіяльності.

Вивчення культури опосередковане специфікою філософії як особливої форми суспільного пізнання полягає в осмисленні дійсності через визначення узагальнених поглядів на світ, місця та ролі людини в ньому, через пізнання загальних законів розвитку природи, суспільства і людського мислення.

Поняття “культура”

- ◎ Походить від латинського “**cultura**” – обробіток, догляд, розвиток і спочатку означало у Стародавньому Римі **обробіток землі, працю землероба.**
- ◎ Надалі – у значенні “**освіченість, вихованість**”
- ◎ “Культура – це набуття розумною істотою здатності ставити будь-які цілі взагалі” – І. Кант

◎ Сьогодні поняття ЦИВІЛІЗАЦІЯ найчастіше застосовують для означення досягнутого ступеня суспільного розвитку, а також набутого рівня функціонування культури в усіх її складових. Іншими словами:

◎ ЦИВІЛІЗАЦІЯ – це такий рівень і стан суспільства, якому притаманні високий злет культури та її ефективне функціонування в усіх галузях буття суспільства.

Історія і цивілізація

Цивілізація (від лат. *Civilis* - цивільний, державний) - одна з основних одиниць історичного часу, що позначає тривало існуюче, самодостатнє співтовариство країн і народів, своєрідність якого зумовлена соціокультурними причинами.

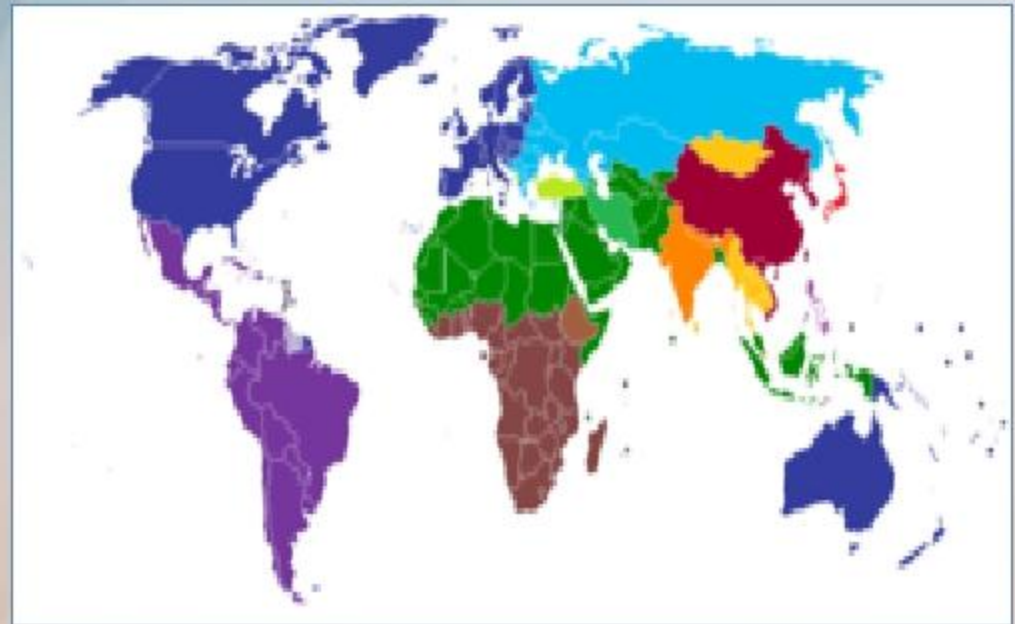
Сьогодні найчастіше виділяють вісім ~~цивілізацій~~ цивілізацій:

- ❖ Азахідноєвропейську;
- ❖ Аслов'яно-православну;
- ❖ Акитайську (або конфуціанську);
- ❖ Аяпонську;
- ❖ Аісламську;
- ❖ Аіндуїстську;
- ❖ Аафриканську;
- ❖ Алатиноамериканську.

Слов'яно - православн культура

Карта етнокультурного розподілу цивілізацій

Слов'яно - православн цивілізція позначена бірюзовим кольором

Ознаки цивілізації за Морганом:

- *Виникнення та розвиток міст,*
- *Оброблення та використання металів,*
- *Виникнення письма,*
- *Поява держави та публічних органів влади,*
- *Виникнення сім'ї.*

Головні ознаки цивілізації за О.Шпенглером:

- ◎ Високий рівень розвитку техніки і науки,
- ◎ Скупчення людей у гігантських містах,
- ◎ Деградація мистецтва і культури;
- ◎ Перетворення народів із виразно окреслених етнічних спільнот у безлику “сіру” масу людей;
- ◎ Падіння зацікавленості духовними цінностями;
- ◎ Моральний занепад суспільства,
- ◎ Поширення ерзац – культури,
- ◎ Нівеляція індивідуальних людських особливостей

Співвідношення понять “культура” і “цивілізація”

- цивілізація як загалом синонімічне до культури поняття;
- цивілізація як матеріальна культура;
- цивілізація як один із складових етапів культури;
- цивілізація як етап історичного розвитку, що приходить на зміну культурі.

Якщо поняття «культура» характеризує людину, визначає рівень її розвитку, способи самовиразу в діяльності, творчості, то поняття «цивілізація» характеризує соціальне буття самої культури. Культура та цивілізація постають двома різними сторонами людського суспільно-історичного буття; їх протистояння, але і взаємне стимулювання постає нормальним явищем і одним із джерел розвитку суспільства

Окремі цивілізаційні віхи історії України

Мудрість століть

... людина відображає на собі все, що становить культурне багатство народу, який його створив. За ним стоять всі покоління його предків, весь запас знань, весь досвід, накопичений його середовищем. Він ввібрав в себе все, що становить душу його народу ... Релігія, обряди, епос, народні пісні, мудрість століть, перекази, казки, повір'я, пережитки століть, - все це наситило людину.

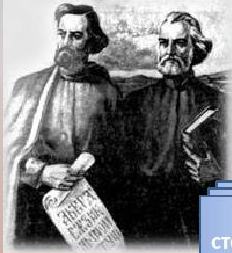
Кирило і Мефодій (близько 830 - 890 р.р.), митрополит, християнський політичний діяч, письменник

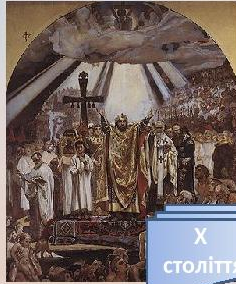
IV - III тис.
до н.е.

Трипільська цивілізація.

Кирило і Мефодій, творці старослов'янської азбуки і мови.

IX століття

X століття

Хрещення Русі. Фреска роботи В. М. Васнецова

Окремі цивілізаційні віхи історії України

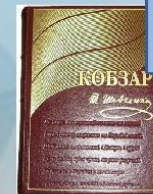
Початок друкарства.
І. Федоров

XVI століття

Створення
Києво - Могилянської Академії.
Петро Могила

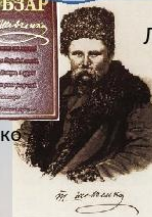
XVII століття

Т. Шевченко

XIX століття

Леонід Каденюк -перший
космонавт незалежної
України. 1997 рік

С. П. Корольов,
основоположник
практичної космонавтики.

XX століття

Суттєві ознаки культури

- ◎ Те, що пройшло через людську перетворюючу діяльність («друга природа», створена людиною);
- ◎ Способи, технології, методи творення культурних явищ (культуротворча людська діяльність), які вводять людину у так званий технологічний аспект культури;
- ◎ Сукупність найперших та найвищих духовних і матеріальних цінностей;
- ◎ Те, із створеного людьми, в чому глибинні якості та можливості людини проявилися максимально повно, досконало та виразно;
- ◎ Способи збереження, розподілу та використання культурних цінностей;
- ◎ Внутрішній та зовнішній діалогізм;
- ◎ Правила, норми, звичаї та стереотипи людської поведінки.

Основні концепції культури:

- Концепції локальних культур О.Шпенглера “Занепад Європи” та А. Тойнбі “Осягнення історії”;
- Теорія культурних надсистем П. Сорокіна;
- Ігрова концепція культури Й. Гейзінга;
- Психоаналітичні концепції культури З.Фрейда та К.Г. Юнга;
- Структуралістські концепції культури К. Леві-Стросса та М. Фуко.

Змістовні елементи національної культури:

- ◎ **Загальнолюдський елемент – те, що може бути цікавим і зрозумілим кожній розумній людині;**
- ◎ **Національний елемент – те, що може являти інтерес та бути зрозумілим лише тим, хто заглиблений у дану культуру;**
- ◎ **Елемент, що слугує ґрунтом для діалогу та культурної дискусії, те, що синтезує два попередні елементи**

- У загальнокультурному розвитку людського суспільства одним із основних визначальних чинників постає **матеріальна культура** — досягнення, які виражають головним чином рівень освоєння людиною сил природи. Вона охоплює всю сферу матеріально-практичного існування і розвитку людей, всю сферу їхнього безпосереднього впливу на природу.

Матеріальна культура –

це результат перетворюючої природу діяльності людей.

Вона поділяється на :

- Знаряддя праці (інструменти, верстати, машини тощо).

Вона поділяється на :

- Культуру побуту – засоби споживання (їжа, помешкання, одяг, побутові речі).

- В обох цих видах матеріального багатства суспільства функціонують речові елементи матеріальної культури, її предметна форма існування.

Духовна культура

результат духовної діяльності людей. Вона функціонує як досягнення, що показують рівень і глибину пізнання природи і суспільства, широту світогляду, втілення в суспільне життя ідей і знань. Найкраще сутність духовної культури розкриває її структура.

До структури духовної культури суспільства включені такі основні елементи:

а) цінності сфери суспільної свідомості, тобто світоглядна культура (філософські, політичні, наукові, релігійні та інші ідеї і погляди людей).

До структури духовної культури суспільства включені такі основні елементи:

б) різні соціальні інститути й організації, які здійснюють духовне виробництво, регулюють і спрямовують культурно-історичний процес.

До структури духовної культури суспільства включені такі основні елементи:

в) матеріально-технічна база духовної культури, яка використовується для виробництва і поширення досягнень культури серед населення (окремі галузі промисловості — поліграфічна, книговидавництво, музичних інструментів, паперова; театри, музеї, палаци культури, бібліотеки, а також засоби зв'язку, масової інформації тощо).

Вищі духовні цінності:

- Добро
- Правда
- Краса
- Любов

Поняття субкультури

Поняття “субкультури” як наукового терміну є досить широким та багатоскладовим. За даними новітнього філософського словника “**субкультура**” - це система норм та цінностей, що відрізняє групу від більшості суспільства.

Сучасне суспільство, яке базується на розподілі труда та соціальної ідентифікації, представляє собою систему багатоподібних напрямних субкультур.

5 головних характеристик молодіжних субкультур:

- 1. Специфічний стиль життя і поведінки;**
- 2. Наявність власних норм, цінностей, картини світу, які відповідають вимогам певних соціальних категорій молоді;**
- 3. Протиставлення себе решті суспільства;**
- 4. Зовнішня атрибутика, яка має символічне значення;**
- 5. Ініціативний центр, який генерує тексти.**

Класифікація молодіжних субкультур

- романтико-ескапітські субкультури (хіпі, толкієністи, байкери .)
- гедоністично-розважальні (мажори, рейвери, репери .)
- кримінальні (гопники, скінхеди .)
- анархо-нігілістичні (панки та інші).

A sunset over the ocean with a bird in flight. The sun is low on the horizon, casting a golden glow across the sky and reflecting on the water. A single bird is silhouetted against the bright sky, flying towards the right. The text is overlaid on the lower half of the image.

Культура як феномен суспільного життя є результатом **суспільної діяльності**, за допомогою якої матеріально і духовно людина перетворює світ і саму себе, створюючи власний, відмінний від природи світ, в якому вона живе.

Для української культури життєво важливим і необхідним є як те спільне, загальне, що було нею запозичене в інших культурах і, прижившись на її національному ґрунті, повною мірою слугує нашому народові, так і своє, національне, своєрідне, витворене в процесі його історичного розвитку.

Підхід до періодизації враховує підйоми і спади культурного процесу в Україні і забезпечує, у свою чергу, цілісний підхід до української культури як до єдиного цілого духовного світу нашого народу.

В розвитку української культури можна окреслити сім головних періодів.

Перший період розвитку

Перший період розвитку української культури охоплює часовий відрізок від її витоків і до прийняття християнства, тобто — це культура східнослов'янських племен дохристиянської доби. Початки передісторії української культури, її першовитоки губляться у сивій давнині. Вчені стверджують, що культура на теренах України виникла на ранніх стадіях розвитку суспільства і відтоді нерозривно пов'язана з його історією..

Другий період розвитку

Другий період розвитку української культури припадає на час існування княжої держави — Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Так його й іменуємо: українська культура княжої доби.

Четвертий період розвитку

Четвертий період розвитку української культури припадає на козацько-гетьманську добу, яка характеризується новим історичним контекстом, зумовленим закінченням Визвольної війни в середині XVII ст., з одного боку, і поступовим обмеженням, а згодом і втратою автономії Україною наприкінці XVIII ст., з іншого. Визначальним тут виступає фактор національної державності, яка, проіснувавши понад 130 років, все ж таки змогла істотно сформувати спрямованість, характер та інтенсивність культурних процесів в Україні .

П`ятий період розвитку

П'ятий період розвитку української культури охоплює часовий відтинок в 150 років, років великої неволі нашого народу — від часів зруйнування Гетьманщини і до початку ХХ століття. Цей період у розвитку української культури назвемо періодом національно-культурного відродження.

Шостий період розвитку

Шостий період розвитку української культури є часом нового міжвоєнного та повоєнного поневолення України її східними та західними сусідами й охоплює часовий відтинок від початку ХХ ст. до кінця 80-х років.

Сьомий період розвитку

Сьомий період розвитку української культури тільки-но розпочався і триває в нових історичних умовах. Це — сучасний період, що охоплює часовий відтинок від кінця 1980-х і по сьогоднішня. Наразі українська культура, існуючи в часі, становить собою безперервний рух національних культурних цінностей, що відбувається між різними соціумами, суспільними верствами та поколіннями.

Історичні джерела

- **Історичні джерела** - це весь комплекс документів і предметів матеріальної та духовної культури, що безпосередньо відбили історичний процес, що запам'ятали окремі факти і завершені події.
- Розповідають про різні події, їх учасників, причини та наслідки.

«А се єсть правда руська».

XI ст.

Золота пектораль, IV ст.. до н. е.

Михайлівський Золотоверхий собор. XII ст.

Значення історичних джерел

- Історичні джерела - продукт людської діяльності, свідчать про історію саме людського суспільства і безпосередньо пов'язані з діяльністю людини.
- Без історичних джерел не можна конструювати історію людства. Минуле в розвитку людства в його повноті не існує в сьогоденні. Воно відоме тільки за певними слідами - історичними джерелами.

Історичні джерела

- ❖ **Речові джерела** - це збережені залишки (пам'ятники) матеріальної культури: споруди, предмети побуту, знаряддя праці, зброя, прикраси.
Оперний театр в Одесі. XIX ст.

- ❖ **Письмові джерела** - це рукописні і друковані видання, які поділяються на дві основні групи:
  - **актові матеріали** - грамоти, договори, протоколи, циркуляри, накази, статистичні дані;
  - **розповідні джерела** - літописи, спогади, щоденники, замітки.
- ❖ **Усні джерела** - це народні пісні, історичні думи, легенди, перекази .
- ❖ **Етнографічні джерела** - це відомості про особливості побуту, культури, звичаїв етносів, які проживають на території України.
- ❖ **Лінгвістичні джерела** - це дані з історії розвитку української мови.

Повість временных лѣтъ. XI в.

На Полтавщині. Фото невідомого автора, 1890-і.

Речові джерела

Кам'яні знаряддя праці

ПОСУД

ЮВЕЛІРНІ ПРИКРАСИ

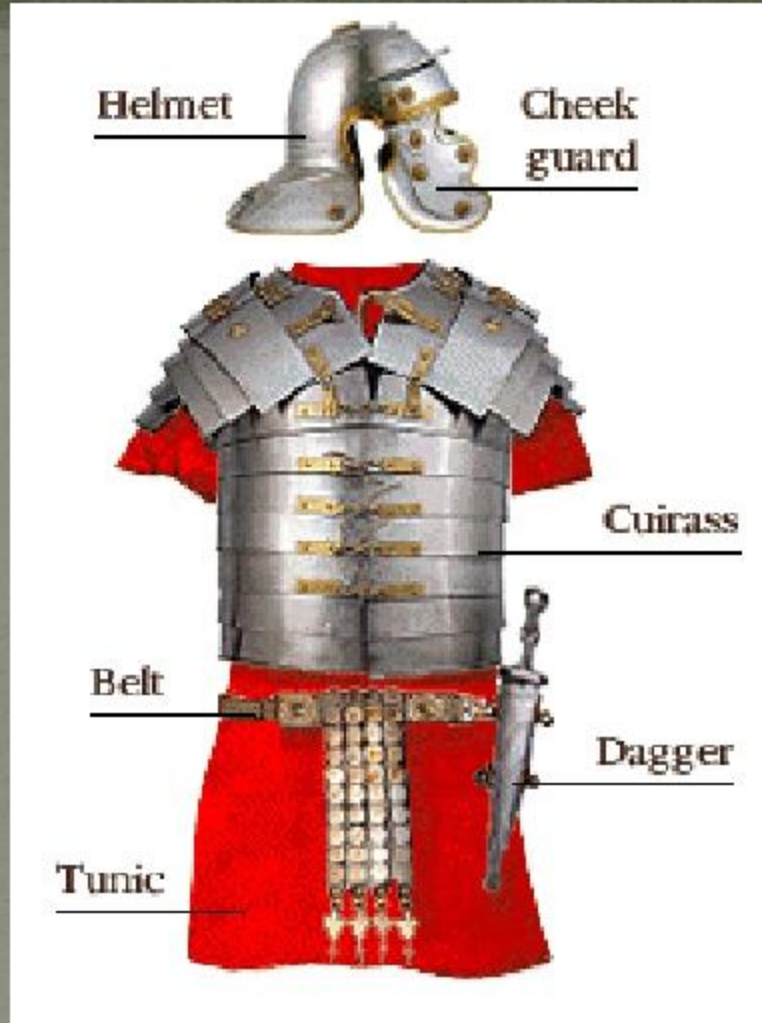

Source: [http://www.romanart.com/romanart.html](#). All rights reserved.

Source: [http://www.romanart.com/romanart.html](#). All rights reserved.

ОДЯГ, ЗБРОЯ

Монети Володимира Великого

Місця роботи археологів

Інструменти археологів

Правила пошуку давніх знахідок

- Археологічна розвідка
- Огляд майбутнього розкопу
- Закладка пробного розкопу
- Великий розкоп

Подальший шлях речей

- Опис, фотографування замальовка знахідки.
- З маленьких шматочків збирають і склеюють предмети

Археологічні відкриття ХІХ- ХХ століття

1893 р. - Вікентій Хвойка відкрив
трипільську культуру

1971 р. - Борис Мозолевський
знайшов золоту пектораль

Золота пектораль

Трипільська культура

Писемні джерела

Манускрип

Берестяна
грамота

Глиняні таблички

Письмо на папірусі

外萬行類迂互
掃榮士謹末
丁文六藝禹先
齊名儒 畫

ДАВНЬОКИТАЙСЬКІ
ІЄРОГЛІФИ

Ο Δ Η Μ Ο Σ
Α Θ Η Ν Α Ι Ω

НАПИС
ДАВНЬОГРЕЦЬКОЮ
МОВОЮ
НА ПЕРГАМЕНТІ

ЗРАЗОК АРАБСЬКОГО ПИСЬМА

Радзивілівський літопис

**Літопис —
записи
найважливіших
подій за
роками.**

ΔΕΛ ΦΗΝΕ ΠΙΤΑ ΦΙΟΣ. ΤΑ
 ΟΙΚΕΙΑ ΘΑΥΜΑΣΟΜΑΓ' ΟΥ
 ΜΗΝ ΟΤΙ ΟΙΚΕΙΑ. ΔΙΑ ΤΟΥ
 ΤΟ ΦΕΥΔΩΣ. ΑΛΛΟΤΙΑ ΔΗΘΗ
 ΔΙΑ ΤΟΥ ΤΟ ΕΠΑΙΝΕΤΩΣ
 ΔΗΘΗ ΔΕ ΟΥΧ ΟΤΙ ΔΙΚΑΙΟΝ
 ΜΟΝΟΝ. ΑΛΛΟΤΙΚΑ ΓΙΝΩ
 ΣΚΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΣΧΑΡΙ.
 ΟΥΣ ΥΓΧΩΡΕΙΤΑΙ ΚΑΝΕΘΕ

leurs chiens es foibles & faibles en
 mes des autres pres des autres. ou
 les chasser aux chiens par grant mes
 que. ainsi que ce dit si en au dit. Et
 ainsi les peche on es mares. & corde
 es chine au far les autres. aux filer. aux
 rompes et autres rigans. Elle a mai
 le mousier & menumaise. elle se deffe
 d'un de la spout des chiens. Et quant die
 est peche aux cordes ou filer. se on en est
 est elle pour les cordes aux deun & se
 l'aire. se on y uell plus seve menon
 de lui ne ce se nature. q' par la nature
 lui est ce qui plus uenir. fors tant q' elle
 a les piec come une onc. qu' elle a pel
 de lui do y a l'aire. et ma. ni l'aire. des
 que elle a une boque de l'aire de le pie. et a
 pelle ou les mares de la boque. ou la
 come on aye le pie de l'aire. et les fume
 es faires on aye les. laire ne de l'aire
 ne gaires en un lieu. Et q' elle a copou
 ces mige le pouillon q' est l'aire de elle
 a uer son une lieue en a uer on ual q'
 est des pouilles. si elle uer en chanc.

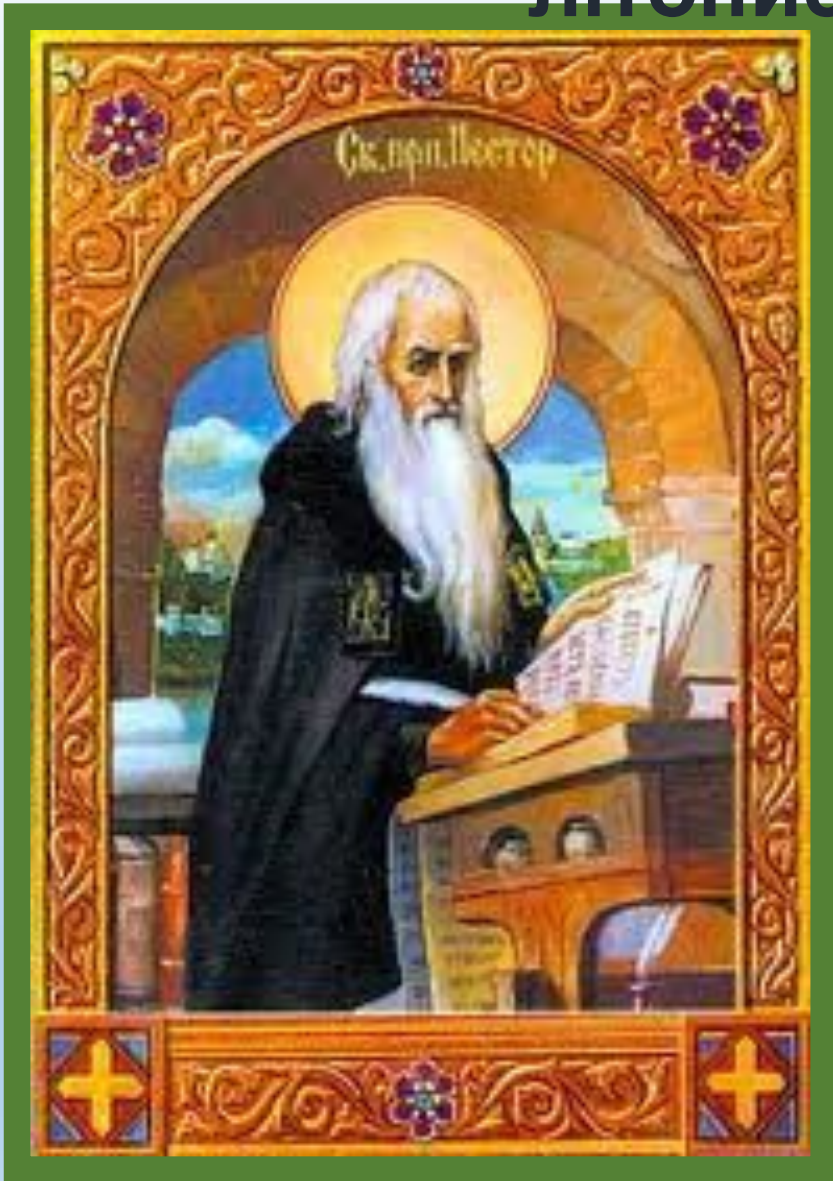

Si uelle des mares et condigne des chiens.
 p'ces et que ce y die
 de la nature des chiens
 que de do uer come
 de mares que les
 chiens. si uer de
 que de la nature des
 chiens qui les chasser et peche. et de
 leurs nobles et condigne les gites
 sont si grandes et si uer melle. et en
 au uer de uer. quel uer uer l'aire qui
 le peche pour si melle. et par uer uer
 que. et bien agues. et que les air

РУКОПИСНИ КНИГИ

Нестор літописець

«Повість минулих літ»

MyShared

**літописець, чернець
Києво-Печерського
монастиря Нестор
уклав
“ Повість минулих літ “
– один із найвидатніших
літописів. У своїй праці
розповів про давню
історію нашої
Батьківщини . описав**

Як ви думаєте, а де можуть зберігатися такі цінні писемні джерела?

Центральний державний архів вищих органів
влади та управління України

Центральний державний історичний архів України

Центральний державний кінофотофоноархів України
ім. Г. С. Пшеничного

Центральний державний науково-технічний архів України

Центральний державний архів – музей літератури і мистецтва України

Архів - місце, де зберігають, упорядковують і вивчають писемні джерела.

Архіви — це наукові установи. Співробітники архівів — архіваріуси вивчають походження і достовірність документів, систематизують їх для полегшення досліджень, порівнюють інформацію з різних джерел. Історик-дослідник не може написати історію без допомоги архіваріусів. Саме вони на прохання вчених шукають відповідні документи, за потреби перекладають та підготовлюють їх для читання, упорядковують збірки документів тощо.

Усні джерела

Легенди, перекази, казки, народні пісні.

Періодизація історії України

Стародавня історія України:

- ❖ Поява і розселення людей на території України
- ❖ АПоширення землеробства і скотарства на землях України
- ❖ АЗаснування античних міст - колоній
- ❖ АВелике розселення народів. Велике розселення слов'ян

Східні Слов'яни в древності

Середньовічний період: V ст. - XV ст.

- ❖ Київська держава
- ❖ АГалицько - Волинська держава
- ❖ АУкраїнські землі в складі Великого князівства Литовського та інших держав

Межиріч - стоянка епохи верхнього палеоліту в басейні Дніпра поблизу Канева

Штурм Києва монголо-татарами. 1240 рік

Заснування Києва. V ст.

Періодизація історії України

Новий період:

- ❖ XVI - XVIII століття - козацька доба:
Українські землі в складі Речі Посполитої.
Національно - визвольна війна українського народу середини XVII століття.
Українські землі в XVIII столітті.

Запорожці пишуть листа турецькому султану.
І. Рєпін

Гетьман в Києві. 1649 рік

- ❖ XIX століття: українські землі в складі Російської та Австрійської імперій.

Повстання Чернігівського А полку 29 грудня 1825 р.

Маслосоюз – молочний кооператив в Галичині кінця 19 ст.

Періодизація історії України

Новітня історія України

- ❖ Україна в роки Першої світової війни.
- ❖ Українська революція і боротьба за збереження державної незалежності (1917 - 1921р.р.).

Символіка легіону УСС

Серпень 1914 року - створений легіон УСС.

Плакат 1917року: «В своїй хаті своя правда і сила, і воля»

9 січня 1918 р. - проголошення незалежності УНР

- ❖ Українська СРР в умовах НЕПу (1921 - 1928р.р.)

Група голодуючих селян Миколаївської губернії. А.1921 р

Квітень 1923А. - початок політики коренізації (українізації).

Періодизація історії України

Новітня історія України

- ❖ Україна в роки Другої світової війни (1939 - 1945).
- ❖ Україна в перші післявоєнні роки (1945 - 1950 р.р.)
- ❖ Україна в умовах десталінізації (1953 - 1964 р.р.).

Форсування Дніпра. 1943 рік.

Депортація кримських татар. 1944 р.

Т. Яблонська. Хліб 1949 рік

Виступ М. Хрущова на XX з'їзді КПРС. 1956 рік

У 1957 році М. Хрущов висуває гасло: «За три-чотири роки наздогнати США по виробництву м'яса, молока і масла на душу населення».

Періодизація історії України

Новітня історія України

- ❖ Утвердження тоталітарного режиму (1929 - 1939 р.р.).

1929 рік - початок індустріалізації.

Колективізація в Україні

- ❖ Західноукраїнські землі ААВ 1921 - 1939 р.р.

Карпатська Україна. 15 березня 1939р.

М. Бойчук - художник-монументаліст.

Л. Курбас - засновник театру «Березіль».

«Розстріляне відродження».

Періодизація історії України

Новітня історія України

- ❖ Україна в період загострення кризи радянської системи (1965 - 1985 р.р.).
- ❖ АРозпад Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985 - 1991 р.р.).

Проблема дефіциту в роки «застрою».

Плакат "Гласність - наша сила!", 1988 р.

Страйк шахтарів Донбасу, 1989р

1991 рік

Періодизація історії України

❖ Україна в умовах незалежності.

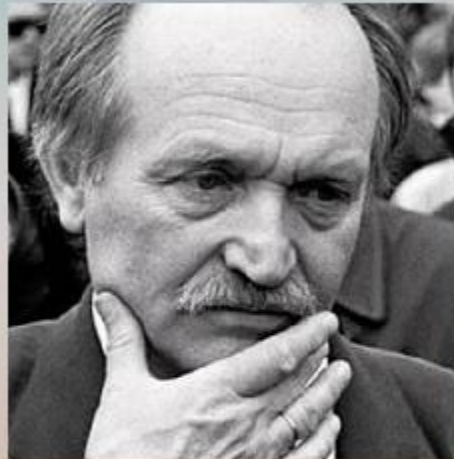

Перший Президент
Незалежної України
Леонід Кравчук. 1991

Грудень 2013 р.

Події європейської революції

В. Чорновіл, дисидент.
Лідер Народного Руху
України.

Дай, Боже, нам любити Україну понад усе
сьогодні - маючи, щоб не довелося гірко
любити її, втративши! В. Чорновіл

На вулицях Києва...

21 листопада 2016 року.
День гідності і свободи

...і Кременчука

Післямова.

Є у наймудріших рясний запас висловів.

Багато для життя корисних порад може в ньому кожен знайти.

~~Д~~ Феокрит, III

століття до н. е

❖ В історії черпаєм ми мудрість...А

Ф. Бекон, XVI – XVII століття

❖ Історія в певному розумінні є священна книга народів: головна, необхідна; дзеркало з буття і діяльності; заповіт предків потомству; додаток пояснення сьогодення і приклад минулого.

М. М. Карамзін (1766 - 1826г.г.)

❖ Всі люди беруть участь в творенні історії, отже, кожен з нас, хоча би в зовсім незначній мірі, зобов'язаний сприяти її красі ...

Франсуа Елі Жюль Леметр (1853 1914г.г.)

❖ Історія вчить навіть тих, хто у неї не вчиться. Вона їх провчає за невігластво і зневагу.

AA В. О. Ключевський (1841 -

Наполеон на Астрові Святої Єлени.

І. Айвазовський

Історія безпосередньо стосується нас ... А все те, що стосується нас, тим самим становить проблему сьогодення для людини.

К. Ясперс, XX століття

Домашне завдання:

Семінар №1

Словникова робота

- ✓ Історичний процес
- ✓ Культура
- ✓ Субкультура
- ✓ Контркультура
- ✓ Цивілізація
- ✓ Масова культура
- ✓ Елітарна культура
- ✓ Світова культура
- ✓ Національна культура
- ✓ Археологічна культура
- ✓ Культурологія
- ✓ Артефакт
- ✓ Етногенез

